

Egy úri szabó és kétszer száz tű hossza

Hubert Éva: Édesapánk hányattatásai 1934-ben és 1944/45-ben (13. rész)

Édesapánk, Huber (későbbi névmódosítással: Hubert) Mihály (1909–1972) Szenttamáson született, a családja később Zentára költözött, és itt ismerkedett meg majdani feleségével, Nagy Matilddal, az édesanyánkkal. 1934-ben, úri szabó lévén, zágrábi jó munka reményében gyalog indult el Zentáról Zágrábba. Szüleiink 1939-ben már Zentán voltak, itt született meg László fiuk, a bátyám (1939–2011). Valószínű, hogy frakkot és szmokingot a háborús években sem kellett varrni, így úri szabó apánk gondnok és házi szabó lett a leventeparancsnokságon. 1944 októberében indult újra megjárni a száz tű hosszát, s erről naplóban (3 füzetben) számolt be.

IX. Tamási I.

Sötét éjszakán át, permetező esőben, hol kocsin, hol gyalog menetünk. Sarolta, az új ismerős, mint pajtásom, együtt menetel velem a kocsi után, közben otthonról beszélgetünk, és vigasztal, hitet önt belém, hogy egyszer ismét jó lesz minden.

Tamásiba másnap, november 29-én délben érünk nagy álmosan, éhesen, fáradtan, sárosan. Az utunk elég kalandos volt. A mi kocsi elút egy kerékpáros oszlopot. Az utánunk jövő kocsi összeütözik egy autóval, és a tiszthelyettesné leesik a kocsiról. Közben a Szekszárdról hozott 8 liter borral mostuk le az ijedséget. Egyébként minden rendben volt...

Mi heten egy privát háznál kapunk helyet, a rendőrségnek pedig átellenben, egy iskolában rendeznek be ideiglenes „menhelyet” – ugyanis

bognak Szekszárd felé. Éjjel arra riadok fel, hogy az egyik lovunk nyert. Felkeltem a mellettem fekvő Tóth Ferenc rendőrt, ő kirohan, de már késő: egy pár lovunkat ellopták. Rögtön hajszát indítunk, de hiába. A cserébe otthagytok girhes gebét reggel szélnek eresztjük.

Másnap, 30-án már tudjuk, hogy itt sem maradunk sokáig. Dél előtt a visszavonulás kocsioszlopai váltakoznak a német előretörő ütegekkel. A németek arra hajtanak kb. 50 tehenet; megkérjük őket, s ők megengedik, hogy megfajunk néhányat. Van hát egy vödör tejünk – jóízűen el is fogyasztjuk. Sőt egy borjút is kaptunk a konyha részére.

December elsején már tudjuk, hogy még aznap továbbindulunk. Dél előtt a korábban látott német autók visszafelé dübörögnek. Délután a konyha csak egy kocsival indul, nélkülem. Ugyanis nem elég, hogy egy pár lovunkat ellopták, egy másik pár lesántult, így csak egy kocsi indulhatott azzal, amit rá tudtunk pakolni. Gizi néni az első transzporttal, teherautóval megy, a többi családtag és a csomagok halmaza meg velem együtt várja a visszatérő teherautót. Várakozás és bizonytalanság... Mi lesz tovább? Hol állunk meg végleg? Az irány most Siófok. De utána azt halljuk: Zirc.

Délután végre 6 óra körül megjön az autó, de nem engedik ki hozzánk a felügyelők, mert csak reggel indul az utolsó csoport. Le is fekszünk nagy nyugodtan. Alig alszunk el, amikor fél 11-kor rendőrségi riadó van azzal, hogy minden rendőr, akinek kerékpárja van, szereljen és induljon, akinek nincs, az gyalog, de gyorsan, mert az oroszok minden pillanatban itt lehetnek, mivel Tamásit kétfelől támadva be akarják keríteni. El lehet képzelni a fejetlenséget. A családtagok siránkozására végre kirobog a teherautó értünk. Most játszódik le a súlyos hajóról való menekülés képe. Mindenki egyszerre akar az autón fenn lenni. Végül is revolverek kerülnek elő: „Aki az autóhoz jön: halál fia!” Azután szép nyugodtan (?) felpakolunk, felülünk és a riasztás után 25 perccel már el is hagyjuk Tamásit otthagya a kapott úszót, kocsikat, lovakat, 10 prima írógépet, lőszert, privát csomagokat, egy láda edényt, rézűstöt, 30 kg cukrot, 4 kg paprikát... Úton-útfélen he-

időközben befutottak Szekszárdról rendőreink is kerékpárral és autóval. Ők este 10-kor kapták a parancsot: Elhagyni Szekszárdot!

Eddigi utam:

1. Zenta	1944. okt. 5.	-
2. Szeged	"	58 km
3. Kecskemét	1944. okt. 6.	56 km
4. Dunaföldvár	"	60 km
5. Cece	"	36 km
6. Sárbogárd	"	20 km
7. Dombóvár	1944. okt. 7.	70 km
8. Kaposvár	"	60 km
9. Lengyeltóti	"	30 km
10. Kaposvár	1944. okt. 8.	30 km
11. Dombóvár	1944. okt. 9.	60 km
12. Bátaszék	"	80 km
13. Baja	"	8 km
14. Szekszárd	1944. okt. 10.	38 km
15. Tamási	1944. nov. 29.	30 km

Összesen: 636 km

X. Tamási II.

November 29-én este a nagy fáradtság után végre pihenni térünk. Lakásunk az országút mentén van, s így halljuk a nagy visszavonulás dübörgő zaját. Éjfél után viszont a német nehézlövegek és tankok ro-

vert minden szabad prédára: fegyver, felfordult autó, szétszórt rizs, egy-egy kabát...

XI. Siófok

Siófokra december 2-án hajnali 4 órára robogtunk be. Egy óvoda lett a „menhelyünk” – lefekszünk, és 7 óráig alszunk. Azután pékhez rohanunk, mert itt már sorba kell állni a kenyérért, s ha nem iparkodik az ember, nem jut.

Az állomásra megyünk, és itt megtudjuk, hogy Pécs és Kaposvár is elesett. Tamásiban is bent vannak már az oroszok... Mi meg már dél után tovább indulunk Veszprémbe, vagy ki merre lát: mehet. Itt beszéltem a zentai Dorogi családdal, ők egyenest ide jöttek, és nem is mennek tovább... Délután nagy tanakodás: ki hova megy. Magam is gazdátlan maradván. Istenem, mit tegyek? Azt terveztem, felmegyek Pestre hadiüzembe, de sok a csomagom, nehezen válnék meg értékeimtől, azonkívül a vonat is bizonytalan. (...) Farkas tiszthelyettes neje, aki egész úton anyámként bánt velem és leánya, a 17 éves Sarolta igaz szívvel mellém álltak nagy bajomban. Már ott tartottam, hogy sehova sem megyek tovább, itt várom be sorsomat Siófokon. Nagy elkeseredésemben odajött hozzám Gizi néni, a konyhavezető gazdasszonyom, és amikor megtudta, hogy mi a bajom, azt tanácsolta, menjek velük Kenyeribe, egy faluba, Tóth Ferenc rendőr házába, ott húzódjunk meg, amíg a vihar elmúlik, azután majd meglátjuk, mi lesz. Amíg nekik lesz mit enni, adnak nekem is pénz nélkül, mert látják keserves helyzetemet. Én még a világ végére is elmentem volna, csak legyen társam hozzá. Hát így elfogadtam ajánlatukat, de amikor a (varró)gépet nem akarták felvenni a kocsira, magam is lemondtam az útról, semhogy gépemet elhagyjam. Tiszthelyettesné rábeszélésére és érveire beleegyeztek: hozhatom a gépet is. Így hát újból felpakoltunk egy kocsira, és délután 4-kor szemerkélő esőben útnak indultunk Veszprém felé: Kupecz Jenő, Gizi néni, a felesége (115 kg), Tóth Ferenc rendőr és én.

(Folytatjuk)